

Motion till riksdagen 2005/06:Sf3

av **Mona Jönsson m.fl. (mp)**
med anledning av prop. 2005/06:6

Flyktingskap och förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att beviskraven för förföljelse på grund av kön och sexuell läggning bör sänkas till en rimlig nivå.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att Migrationsverket och Utlänningsnämnden, sedermera migrationsdomstolarna, ökar sin kompetens i ärenden som behandlar förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det faktum att sökanden har dolt sin sexuella läggning inte skall spela någon roll vid behandling av ärendet hos myndigheterna.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det inre flyktalternativet inte är avhängigt ett lagstiftat förbud mot homosexualitet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att transpersoner skall inkluderas i skrivningarna i propositionen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvinnors speciella situation i asylprocessen.

Generella synpunkter

Miljöpartiet de gröna anser att det är en självklarhet att asylsökande som anger förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning som skäl ska få flyktingstatus i Sverige. I det följande kommer vi att beröra några frågor som aktualiserats i propositionen om flyktingskap och förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning.

Fel! Okänt namn på

Vi anser att det åligger varje stat att uppfylla de stipulerade kraven i Genèvekonventionen att ge en fristad till dem som är att anses som flyktingar då de flyr från förföljelse på grund av tillhörighet till en viss samhällsgrupp.

De övergripande problemen vi ser med dagens utlänningslagstiftning är frågan om tillämpning. Det finns en tendens hos lagstiftaren att prata om vissa ideal vad gäller tillämpningen av mänskliga rättigheter i Sverige, och att handla på ett annat sätt vad gäller verkställigheten av dessa ideal.

Det största problemet vi ser med dagens lagstiftning är den restriktiva tillämpningen som får som resultat att ett fåtal får utnyttja de rättigheter de har i Sverige enligt Genèvekonventionen. Denna kritik mot lagtillämpningen delar vi med RFSL, Amnesty, Caritas och Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar.

En av de viktigaste delarna av att verkställa den nya lagstiftningen är närvaron av finansiering för den utökade verksamhet som lagförslaget innebär.

Genusrelaterad förföljelse

Asylsökande kvinnor lever i en dubbel utsatthet. De riskerar etnisk eller politisk förföljelse liksom män, men de riskerar också förföljelse på grund av att de är just kvinnor.

Samhällets förtryck av kvinnor yttrar sig även dubbelt i en annan bemärkelse. En politiskt aktiv man som hamnar i fängelse är åtminstone hjälte i sin egen grupp. Men en kvinna som våldtas av poliserna eller de politiska motståndarna, hon blir inte hjältinna utan riskerar i stället social utstötning av sina egna.

Genusrelaterad eller könsrelaterad förföljelse kan bero på flera olika saker, som kan vara fristående varandra men också sammanfalla. Tre olika exempel:

1. Sexuella övergrepp som metod, när förföljelsen inte sker på grund av kön utan av andra skäl. Övergreppen ingår som ett led i politisk eller etnisk förföljelse, eller i ett inbördeskrig.
2. Kvinnor som drabbas av övergrepp bara på grund av sin egenskap av att vara kvinna. Övergreppen kan yttra sig genom misshandel, inlåsnings eller utsatthet för ingrepp enligt landets tradition. På motsvarande sätt kan HBT-personer (homo- och bisexuella samt transpersoner) drabbas.
3. Övergrepp mot dem som vägrar att acceptera normen för uppförande. Genom att en kvinna vägrar att bära en påbjuden klädsel kan hon straffas för det. HBT-personen straffas för att ha visat sin sexualitet offentligt. Förföljelsen är personlig men har en direkt koppling till samhällets patriarkala struktur och homofobi.

Frågan är om dessa scenarier tas med i bedömningen av en sökandes berättelse. Mellan åren 2002 och 2004 har 66 personer fått stanna med hänvisning till dagens lagstiftning som syftar till att skydda dem som söker en fristad i Sverige efter återopande av förföljelse på grund av kön eller homosexualitet. Dessa grupper inkluderar de sökandes familjemedlemmar. Det är en mycket

Fel! Okänt namn på

liten grupp som i dag får stanna på grund av förföljelse på grund av kön. Detta har bl.a. lett till att Sverige fällts av FN:s kommitté mot tortyr ett antal gånger.

Elfte gången som Sverige fälldes för brott mot FN:s konvention mot tortyr, maj 2005, gällde det en kvinna från Bangladesh som förföljts på grund av sitt och sin makes politiska engagemang. Hon hade blivit misshandlad flera gånger av politiska motståndare som också vandaliserade familjens hem och hade lämnat en avhuggen hand framför deras hus. Hon hade blivit arresterad, anklagad för vapensmuggling. På polisstationen blev hon våldtagen och misshandlad. Det fanns läkarintyg på att hon hade blivit hängd upp och ned och bränd med cigaretter.

Problemet vi ser i propositionen är att samtidigt som regeringen menar att förföljelse på grund av kön ska vara grund för flyktingstatus i Sverige hänvisar densamma till att resursbrist eller ineffektivitet hos en stat inte ska kunna knytas till en förföljelsegrund. Vi anser att mänskliga rättigheter inte ska vara avhängigt en myndighets budgetkalkyl. Här måste det förtydligas att förföljelse på grund av kön är oavhängigt statens hänvisning till resursbrister.

Vi vill dessutom framhålla vikten av att Sverige inte i fortsättningen fälls av FN:s kommitté mot tortyr, och i ett led för att åstadkomma detta är propositionen en bra början. Däremot delar vi farhågorna som remissinstanserna Amnesty, RFSL, Caritas och Rådgivningsbyrån uttalat att i praktiken kan lagändringen riskera att inte leda till någon större förändring. I detta avseende skulle den nu flyktinggrundande faktorn, förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning, behöva sänka beviskraven till en rimlig nivå.

Beredning och beslut av ärenden

Det finns problem i olika led med det arbete som Migrationsverket gör i ärenden av de slag som handlar om asylansökan på grund av kön eller sexuell läggning. De riktlinjer som regeringen utarbetat för Migrationsverket och Utlänningsnämnden har inte efterlevts av de ansvariga myndigheterna. Det har uppmärksammats att Migrationsverkets beslut ofta innehåller direkt felaktiga faktahänvisningar och även diffusa hänvisningar till anonyma uppgiftskällor på Internet. Dagens beredning och beslut i migrationsärenden visar på bristande kunskap och förståelse avseende land, kultur, genussituationen och HBT-personers situation.

Regeringens riktlinjer i detta hänseende handlar bl.a. om att om det finns indikationer på att förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning förekommit ska ärendet behandlas med förtur.

Det vore en god idé att granska Migrationsverkets arbete specifikt vad gäller det faktaunderlag som besluten fattas på. För att i framtiden undvika att sökanden känner sig felaktigt behandlade under ärendets gång eller att beslut fattas på felaktiga grunder är det viktigt att utbilda handläggare och beslutsfattare i genusrelaterade frågor och HBT-kompetens på Migrationsverket och de förvaltningsdomstolar som ska hantera migrationsärenden.

Fel! Okänt namn på

Vikten av utbildning

I propositionen skriver regeringen om vikten av utbildning för utredare och beslutsfattare i frågor om förhållanden i den asylsökandes hemland, genus-situationen och sexuell läggning. Miljöpartiet vill också understryka vikten av utbildning för makthavare på våra myndigheter. Det är en vital del av rättssäkerheten att beslutsfattarna har den kompetens i frågor om genus och HBT som krävs för ett förutsebart och rättsenligt beslut.

Det är även viktigt att belysa vikten av att sökandes ombud besitter den kompetens som krävs för att kunna företräda sin klient på ett adekvat sätt, detta eftersom en större del av utredningsansvaret nu har lagts på ombuden.

Rekvisitet välgrundad fruktan

I propositionen skriver regeringen att om en person i hemlandet levit på ett sätt som minimerat risken för förföljelse, t.ex. genom att dölja sin sexuella läggning, kan denna omständighet ha betydelse vid riskbedömningen. Därefter fortsätter regeringen att skriva att en person inte ska behöva göra avkall på sin tillhörighet till en viss samhällsgrupp. Resonemanget leder till en paradox mellan att ha rätten att leva öppet som en HBT-person eller inte. Om Sverige nu avser att ge flyktingstatus till individer som är förföljda på grund av kön eller sexuell läggning verkar det rimligt att faktiskt också ge dessa personer rätten att som individer kunna leva som fria i sina hemländer. Sveriges myndigheter ska inte undanta vissa länder från den grundläggande rättigheten till sin sexuella läggning.

Vid riskbedömningen av att skicka en asylsökande tillbaka till sitt hemland används som vanlig avslagsgrund att det är riskfritt för vederbörande att återvända hem eftersom hans sexuella läggning inte är känd. Samtidigt hänvisas det i besluten till att det inte är en fördel att ha tagit sexuella kontakter i hemlandet eftersom detta ger en sämre trovärdighet till den asylsökandes berättelse. Denna typ av beslut är också ett praktiskt exempel på en paradox mellan lag och praxis. I rättssäkerhetshänseende är denna situation ohållbar på grund av den kompletta avsaknaden av förutsebarhet av lagstiftningen.

Inre flyktalternativ

Vid tillämpningen av principen om inre flyktalternativ, dvs. att den enskilde kan få skydd på annan plats i hemlandet, påpekas att detta bara blir aktuellt om den enskilde har tillgång till ett effektivt skyddssystem mot förföljelse. I praktiken går det att se att i den bedömning som Migrationsverket och Utlänningsnämnden gör ser de bara till om det finns ett direkt förbud mot homosexuella förbindelser, om detta inte finns konstateras det oftast att hemlandets

Fel! Okänt namn på

myndigheter ska skydda den enskilde mot eventuella övergrepp efter hems-kickandet.

Transpersoner får inte exkluderas

På några ställen i propositionen åsyftas lagens subjekt som att vara enbart homo- och bisexuella personer. Bland annat står det under rubriken ”Övriga rekvisit i flyktingbestämmelsen”: ”Tradition och maktstrukturen kan få samma konsekvenser i fråga om våld och trakasserier som rikas mot homo- och bisexuella personer.” Det är viktigt att här inte glömma bort transperso-ners utsatthet och det överhängande hotet av brott mot dem på grund av deras identitet. Det krävs här en omskrivning av alla delar i propositionen för att den faktiskt också ska omfatta transpersoner i samma hänseenden som homo- och bisexuella personer.

Stockholm den 14 oktober 2005

Mona Jönsson (mp)

Gustav Fridolin (mp)

Jan Lindholm (mp)

Ulf Holm (mp)